

БІБЛІЯТЭКА САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БЕЛАРУСІ

БИБЛИОТЕКА СОЮЗА ПИСАТЕЛЕЙ БЕЛАРУСИ

Надзея САЛОДКАЯ
МІР ВАШАМУ ДОМУ

ВЫБРАНАЕ

МІНСК
ВЫДАВЕЦТВА «ЧАТЫРЫ ЧВЭРЦІ»
2019

УДК 821.161.1(476)-1
ББК 84(4Бел)-5
С60

Салодкая, Н. С.

С60 Мір вашаму дому : выбранае / Надзея Салодкая. – Мінск : Чатыры чвэрці, 2019. – 200 с.
ISBN 978-985-581-293-8.

У кнізе сабраны вершы, што называецца, «ад пачатку да сёння», без ніякай храналогіі па часе напісання. Падача па раздзелах досыць умоўная – як і ў самім жыцці, дзе цяжка раздзяліць смутак і радасць, каханне і адзіноту, цемру і святло...

УДК 821.161.1(476)-1
ББК 84(4Бел)-5

ISBN 978-985-581-293-8

© Салодкая Н. С., 2019
© Афармленне. ТДА «Выдавецтва
“Чатыры чвэрці”», 2019

ПРЫЦЯГНЕННЕ ДУХОЎНАСЦЮ

Час хуткаплынны... Вяртаючыся ў думках у той, цяпер ужо такі далёкі, 2002-і, я ўспамінаю, як Надзея Салодкая ўпершыню пастукалася да нас са сваёй кнігай. Вершы былі цікавыя, глыбокія, эмацыянальныя, на багатай беларускай мове, а галоўнае, выяўна адчуваўся патэнцыял аўтара. І мы не памыліліся ў прадчуванні. Гэтае імя даволі хутка загучала ў Беларускім радыёэфіры, з'явілася на старонках часопісаў, газет. Сёння ўжо адышло і 20-годдзе яе творчай дзейнасці, і 2017-ы, які для паэтэсы пашпартна-юбілейны.

Мне хочацца расказаць крыху болей пра яе, пра свае адносіны да яе творчасці. Калі ўчытацца, угледзецца ў любы твор, нібы ў твар, унікнуць у яго душою, сэрцам і розумам, дык можна адчуць і зразумець ці не ўвесь лёс гэтай жанчыны. Сёння вядомая ў беларускіх літаратурных колах, яна адчыніла дзверы нашага выдавецтва са сваім рукапісам паэтычнага зборніка «На ўзлёце малітвы». Неардынарная назва, неардынарныя, цікавыя вершы. Кніга выйшла і, як аказалася, стала першай прыступкаю да наступных, бо наша выдавецтва не змагло адмовіць сабе ў задавальненні судакранацца з творчасцю Надзеі Салодкай: убачыла свет шмат яе кніг — ужо згаданая «На ўзлёце малітвы», «Горсточка лета», «На краю зimy», «Апошняя квадра», «Месца пад сонцам», «Прыкосновение», «Плакал Ангел», «Смеху варта»,

«Галасы», «Спавядайся, восень...», «Светотени», «Разноцветные ситцы», а таксама пераклады на рускую мову твораў пісьменніка Навума Гальпяровіча «Эхо слушаёт голас» (вершы), «В ожидании любви» (навелы). Надзея Салодкая заявіла сябе здатным перакладчыкам. Яна тонка адчувае настрой аўтара і таленавіта перадае яго творы не простаю калькай, а менавіта з аўтарскім светаадчуваннем і эмоцыямі.

Асабісты лёс яе далёка не просты. Скончыўшы медвучылішча, яна паспела папрацаваць у медыцыне, затым стала машыністкай у рэдакцыі, працавала дома. Адчула горкі смак немагчымасці з-за хваробы хадзіць на працу і проста хадзіць. У даволі сталым узросце ужо з важкім жыццёвым багажом яна прыйшла да паэтычнага слова. Як яна сама некалі сказала, «калі яшчэ не ведала, як трэба пісаць, але ўжо ведала, як не трэба».

Я люблю Надзею Стэфанаўну не толькі як паэтэсу, але і як чалавека, па-сяброўску зазірнуўшы ў яе штодзённае жыццё. Нягледзячы на шматлікія прыкрасці лёсу, яна насамрэч «неваляшка», бо яе цярплівасці, няскоранасці і здольнасці радавацца жыццю ў любых умовах могуць позайздросціць многія. Не буду паглыбляцца ў падрабязнасці, паверце мне на слова.

Смяялася ў горы і плакала ў шчасці,
Вязалі аборы, згіналі напасці...

Стаіць неваляшка, хістаецца квола,
А ў цёпрых далонях пяшчоціцца слова.

Чым прываблівае творчасць Надзеі Салодкай? Найперш, гэта шчырасць, нейкая безабаронная адкрытасць, разнасцежанасць пачуццяў. Ты разумеш, што чалавек не маніць, не выціскае з сябе тыя радкі, не «робіць» верш, а натуральна, нязмушана размаўляе з намі, з сабою рыфмаваным, рытмічным словам. І спеўнасць, песеннасць...

Мяккае, мілагучнае слова так арганічна кладзецца на ноты, ліецца песня. Колькі іх ужо створана ў садружнасці з вядомымі кампазітарамі, а колькі яшчэ наперадзе...

Літаратурная дзейнасць Надзеі Стэфанаўны працягваецца дваццаць тры гады (з канца 1996 г.) і вызначаецца высокай культурай слова, чысцінёй і вытанчанасцю, тут няма месца бытуючаму сёння прымітывізму. Трэба адзначыць, што яна практычна не хадзіла ў «пачаткоўцах-паэтах», не чакала сваёй чаргі для прызнання. Не было і вось – стала, ёсць! Раптам і назаўсёды. І выдатны вынік — не толькі кнігі, але і вялізная колькасць песень, прыгожых, родных, якія гучаць!

Вершы ўражваюць сваёй экспрэсіўнасцю, глыбінёй пранікнення ў тонкі пачуццёвы свет, філасофскай накіраванасцю і адточанасцю слова і радка, прыгажосцю і багаццем як роднай беларускай матчынай, так і рускай мовы. Іх ацанілі і адгукнуліся добрымі словамі, рэцэнзіямі такія прафесіяналы пяра, як Анатоль Вярцінскі, Навум Гальпяровіч, Леанід Галубовіч, Ірына Жарнасек і інш., кампазітары Леанід Захлеўны, Ізмаіл Капланаў. Пішуць і выконваюць песні на словы Салодкай Мікола Яцкоў, Міхаіл Асташэнка, Наталля Чацверыкова са сваімі выхаванцамі атрымалі не адну ўзнагароду за іх. Сёння вершы выспелі, наліліся яшчэ большай эмацыянальнасцю і робяць вельмі моцнае ўражанне на чытача ці слухача.

Шкада, што не паспела пазнаёміцца з яе маці, бо, пэўна ж, тая адметная паэтычная дадзенасць ідзе адтуль. Варта толькі ўчытацца ў радкі малітвы дачкі, прысвечаныя матулі:

Добры Божа, спагадлівы, велічны,
Затулі маю маму ад немачы!
Вінаваціцца словам так мала,
Уратуем з Табой маю маму.
Добры Бог, затулі маму!

Увогуле, малітоўнасць паэтычнага слова вельмі характэрная для твораў Надзеі Салодкай, ці яна просіць Госпада за маму і родных, ці заклінае Яго захінуць ад нягодаў родную зямлю.

Песні ж практычна адразу пераўзышлі ўзровень заштатнай танцпляцоўкі і магутна разліліся на шырокім прасторы Беларускага тэле- і радыёэфіра, на прэстыжных канцэртных пляцоўках у выкананні эстрадных зорак. Гэта і Заслужаная артыстка Беларусі Нэлі Багуслаўская і Ізмаіл Капланаў, а таксама Алег Сямёнаў, Ірына Дарафеева, Іна Афанасьева, Анжэла Макарава, Якаў Навуменка, Марына Васілеўская, Пётр Ялфімаў, ансамблі «Бяседа», «Свята», «Бацька Атаман». Рэдкае свята на рэспубліканскім ці мясцовым узроўні абыходзілася без яе песень.

Граматы, падзякі, дыпламы... За кнігі паэзіі «Апошняя квадра» і «Горсточка лета» ёй прысуджана прэстыжная літаратурная прэмія імя Уладзіміра Караткевіча (Віцебск). У Рэспубліканскім конкурсе ў намінацыі «Лепшы твор 2008 года» ў песенным жанры (з кампазітарам Ізмаілам Капланавым) – Дыплом 2-й ступені «Залаты Купідон». І ўсё гэта – за вершы і песні, за любоў да Бацькаўшчыны, да свайго Полацка. Да слова, тэма Полацка займае вельмі вялікае і пачэснае месца на старонках яе кніг.

Кожны крок мой на гэтых вулках –
Спасціжэнне сябе ў Сусвеце.
Полацк ціхі мой, звонка-гулкі,
Той, што лёсам маім завецца.

Мудры сведка вякоў пражытых,
Уважаеш мяне сваёю!
Я – адна з тваіх тонкіх жылак,
Што сілкуюць цябе крывёю.

Родны Полацк ацаніў гэта, надаўшы паэтэсе, члену Саюза пісьменнікаў Беларусі Надзеі

Салодкай у 2008 г. званне «Ганаровы грамадзянін горада Полацка», адзначыўшы папярэдне яшчэ і знакам «За заслугі перад Полацкам». Песня-гімн «Горад над Дзвіной» на музыку Ізмаіла Капланава шырока і раздольна лунае над горадам. Яна гучыць кожную раніцу ў Полацку на чыгуначным вакзале, сустракаючы фірменны пасажырскі цягнік з Масквы, пад гэты вальс з самазабыццём танцуюць дзеткі і дарослыя, гэта – своеасаблівая візітоўка Полацка.

Вершы, прысвечаныя Бацькаўшчыне, вызначаюцца вельмі тонкім лірызмам, не гучныя, а далікатныя, пяшчотныя, як і вершы пра маці, бо гэты звязак – непарыўны.

Не чапай Беларусь маю, горкае ліха, –
Гэта маці з ласкава-прасветленым лікам.
Беларус з даўніны цягавіта-плячысты,
Водар нашага краю гаюча-смалісты.

.....
Колькі моцы маёй, Бога я заклінаю:
Ацалі старану маю, лепшай не знаю!
Я – танюткая жылка на белых далонях,
Маё сэрца грукоча ў Тваім небаўлонні.

Здаецца, розныя аўтары карыстаюцца аднымі і тымі ж словамі, надаюць радкам аднолькавую форму, жывуць у аднолькавых побытавых стасунках, а вершы атрымліваюцца розныя. У Надзеі Стэфанаўны яны пазначаны толькі ёй уласцівай адметнасцю, калі, пачаўшы чытаць кнігу, ты ўжо не здольны ад яе адарвацца, пакуль не перагорнеш апошнюю старонку. І пасля будзеш сядзец над закрытаю кнігай і думаць, думаць, суперажываць, усведамляць, прымяраючы тыя радкі на сябе, на свой лёс і свае адчуванні. Пэўна, у гэтым і заключаецца талент творцы, Боская пазванасць да Слова.

Рыхтуюцца да друку чарговыя кнігі пранікнёнай і вытанчанай паэзіі. Разам з тым рыфмаваны накар пачуццяў натуральна і арганічна пераходзіць у праявічныя радкі: замалёўкі, успаміны, роздумы, нататкі – «спасціжэнне сябе ў Су-свецце...». І нашае выдавецтва з задавальненнем працуе над гэтымі кнігамі. Мы яшчэ неаднойчы сустрэнемся, спадзяюся. Бо слова паэтэсы насамрэч пяшчоціцца ў цёплых, ласкавых і беражлівых далонях, саграваючыся і саграваючы. Іначай яно не выжыла б.

Упэўнена, што і новая кніга, якую Вы трымаеце зараз у руках, прынясе радасць сустрэчы з сапраўдным пісьменнікам.

Напрыканцы, хаця, можа, не вельмі сціпла, але ж прывяду твор таленавітага Майстра, прысвечаны маёй персоне.

...Слова, слова... Яно — ад Пачатку,
Б'е, страляе, пяшчоціць, п'е,
То кідае, як выклік, пальчатку,
То жыццю неспатольнасць дае.

Я кружляю не дужа высока —
Паміж небам і болей зямлі,
П'ю з крынічак гаючыя сокі,
Кволым крылам каб сілы далі.

Хай доўжацца дні Вашы і сагравае нас Ваша слова.

Ліліяна АНЦУХ

«Восень такая розная...»

ПАМІЖ ВОСЕННЮ І ЗІМОЮ

Зляцела лістота. Відаць праз галіны
Садок, супермаркет, аўто, мінакі...
Сыходзіць і восень, паўзмрокам маўклівым
Сябе пакідае ля соннай шчакі.

І толькі рабінаў чырвоныя гронкі
Барвеюць між чэрні-галоты галля.
На жухлым лісці павуцінкаю тонкай
Самота няўключна гняздзечка звіла.

Яе заўтра ранкам прыкрые бялюткім
І чыста-цнатлівым сыпучым сняжком,
Закрые запознены квет незабудкаў,
Якім гэтак цешыўся ціхі мой дом.

Паснуць незабудкі, і хто іх успомніць?!
Рыплівымі крокамі ўхвалім зіму.
Праз тыя ж галіны празрыстыя промні
Праткнуць учарашняй смугі каламуць.

* * *

Бялеў медунічнік у кіпені лета –
Жывільны, як той сырадой!
Жаўцелі пялёсткі травы-кураслепу,
Плыў сена дурманны настой.

...Набеглі ўспаміны, і сённяяшні вечар
Сілкуюцца водарам тым,
Што драпіны ў сэрцы загойвае-лечыць
І зноў адлятае, як дым.

Нялёгка аціхнуць дрыготнаму сэрцу,
Такая ўжо звычка – балець.
Праносяцца леты галопам, улегцы,
Адно паспяваюць – сталець.

Суладдзе і ціша – шаноўныя госці –
Данеслі прызнанне-радок.
Мне восень вяртае харошае штосьці –
Пазычаны некалі доўг.

* * *

Не маё – баязлівае слова
Болем просіцца з нетраў душы,
Залатой апранахай-абновай
На паперу кладзецца ў цішы,

І ўзрывае знямелую восень,
Прагнай шчодрасцю дорыць матыў,
Патрабуе, і моліць, і просіць,
Каб гарачы агмень не астыў.

Не маё, незнаёмае слова –
Я прасіла падставіць плячо...
Залатой апранахай-абновай
Бог адорыў нямое дзяўчо.

* * *

Восень такая розная...
Плоціць за ўсё ўдвая.
Спеўна-смяшліва-слёзная,
Кожнаму з нас – свая.

З верхам шпурляе золатам,
Мерай такой жа – боль.
Леты ўбівае молатам,
З кожным расстаннем – больш.

Смуткам гарэніць. Радуе:
Крылы яшчэ нясуць!
Восень варожыць надвае –
Мець ці не мець красу...

* * *

Свет хавае чарговую восень
За букетам апошніх вяргінь,
Церушлівыя дожджыкі косяць
І цяпла, нібы міласці, просяць
У вільготных вачніцах тугі.

Боль любы не праходзіць без следу:
Сёння – рубчык, а заўтра – рубцы.
Ты прыйшоў, запазнелы, не ведаў,
Што рванулі за конікам гнедым
Зухаватыя ветры-купцы.

Расчасалі кудлатую грыву,
З дыяментаў карону – на лоб!
І ля самае стромы абрыву,
Паміж часам і зорнаю злівай,
Адпусцілі ў свабодны палёт.

* * *

Бэзу ліст зялёны падае на снег –
За акном, на доле, а не ў нейкім сне.

Нават непамысна: белае з жывым!
Ды яшчэ кружляе ў ветры кругавым...

Ува мне шкадоба ціхая расце –
Не мастак! Пісала б фарбай на лісце.

Зелена-зялёна, беленька-бяло...
Ды было не доўга – снегу намяло.

Бэз чарнее голлем. Сцюжна. Да пары.
Некалі ж зацепліць сонейка ўгары!

Куст, цяплом сагрэты, кветам ажыве,
Ды на час самота некуды сплыве.

Так вось і чаргуе чэрня з белізной
Скрушна-пашанотна. Кожны колер – мой.

* * *

Цемра стылая і дажджлівая.
Дзень асенні даўно спачыў.
Вечар піша радкамі-злівамі
Спавядальны стогн па начы,
Па душы, па акну, па цемрадзі...
І на лейцах дажджу ўгары
Раскалыханы страх, і непагадзь,
І развагі ў крутым віры –
Пра былое, пра сённяя, ворапаў,
Што з начы пракрычаць пад'ём...
Небу споведзь не раз паўторана...
Заўтра лепшы дзень пражывём?

СТРУНЫ ПАМЯЦІ КРАТАЮ...

Сустракаюся з восенню
на зыходзе даверу,
Хмары цяжкімі космамі,
як з нябёсаў шпалеры,
Паласой адарваныя
і дажджам дараваныя,
На шырокім экране
жоўта-сіняга рання.

Страта голасу памяці
адзавецца віной,
Небу нізкаму жаліцца
плач юдолі зямной
Ноччу шэрай, скамечанай,
кругаверцю спрадвечнаю
Ў непагодным тумане,
што ніяк не растане.

Зоркі белыя россыпам
па высокай паляне,
Поўня зыркая, скосяя,
зноў дакорліва гляне.
Чым жа я вінаватая?
Струны памяці кратаю...
Адгукаецца жальба
пералівам астральным.

Недапетаю песняю,
непаўтораным сном,
Над магілай равесніка
чорна-белым крыжом,
Незваротнаю стратаю...
Струны памяці кратаю –
Над самотнаю доляй
абрываюцца з болем.

ЭЛЕГИЯ

Мы выпілі разам халодную восень,
Настоены смутак і горкі адчай,
Пазналі каханне і стылую ростань,
Прыйшла наша лодка на вечны прычал.

Ускінула мора салёныя хвалі –
Ад неба да неба ляціць вадаспад...
Прыдуманая восень не намі, не намі,
Не нас аклікае красуня-вясна.

У вечнасці, любы, чатыры дарогі –
З дабром і каханнем, з нянавісцю, злом...
Раскінула пошасць глухія астрогі
І звонкую ціш выпівае нагбом.

Мы выпілі лёсам настоены смутак,
Зіхоткую радасць апошняга дня...
На станцыі дальняй ліхтарык прыкуты
Асенняя цемра спрабуе абняць.

* * *

Прадчуваннем страты адзавецца
Скінутае птушкаю пяро.
Гнуткіх лозаў стомленае вецце
Падмятае ўзбочыны дарог,

Па якіх – ад болю і да болю,
Па якіх – уперад і назад...
Лістапад гамоніць сам з сабою,
Суцішае неміначасць страт.

Прадчуванне горычы няме –
Птушка-фенікс скінула пяро...
Бегла восень па пустых аляях
І на памяць ставіла таўро.

* * *

Бог рассяяў спелыя зярняты,
Ласкай зверху з прыгаршчаў паліў –
І красуюць словы, вера, святы
На абранай полацкай зямлі.

РУСАЛЛЕ

Віюцца ў вяночкі купальскія кветы –
Сплываюць вадою ў наступныя леты,
Русалкам на ўцеху віруюць, кружляюць,
А тыя хлапчыну гуліва гукаюць.

Мой любы, нясмелы, прыходзь на спатканне –
Над рэчкаю хмельна віруе Купалле.
Праменіцца ў іскрах купальская ночка,
Ад вогнішча збочыш – хоць выкалі вочка!

За папараць кветкай, блукаючы, пойдзем,
Не дзеткі малыя – хоць нешта, ды знойдзем...
Пацешыцца Леля*, пацешыцца Любіч* –
Купальская ночка спакусай галубіць.

Галубіць, люляе, галовы дурманіць,
За скарбамі ў цемрадзь падманліва маніць.
Каханне і скарбы пры гэтай нагодзе
Хто-небудзь губляе, хто-небудзь знаходзіць.

* У язычніцтве (паганстве): Леля – апякунка закаханых; Любіч – таксама, ён павінен давесці закаханых да вяселля.

Салодкая (Кастрыцкая) Надзея Стэфанаўна

Нарадзілася 23 кастрычніка 1947 г. у вёсцы Шэркіна Лёзненскага раёна Віцебскай вобласці. Маці Любоў Міхайлаўна – настаўніца, бацька Стэфан Нічыпаравіч – калгаснік. Закончыла 8 класаў Лёзненскай СШ №1 (беларускай), акушэрскае аддзяленне Полацкага медвучылішча. Выйшла замуж за Салодкага Івана Антонавіча. Працавала клінічным лабарантам Удзелаўскай участковай бальніцы на Глыбоччыне, затым сакратар-машыністкай у рэдакцыі полацкай газеты «Сцяг камунізму» (цяпер «Полацкі веснік»).

У літаратуру прыйшла ў сталым узросце — вершы пачала пісаць з восені 1996 г., адбыліся шматлікія публікацыі ў мясцовай, абласной і

рэспубліканскай перыёдыцы, вершаваныя падборкі ў многіх калектыўных зборніках. Аўтар тэкстаў папулярных песень, якія гучаць у выкананні вядомых беларускіх спевакоў на розных прэстыжных канцэртных пляцоўках. Асабліва плённае супрацоўніцтва з кампазітарамі Ізмаілам Капланавым, Леанідам Захлеўным, Наталляй Чацверыковай, музыку напісалі таксама Мікола Яцкоў, Міхаіл Асташэнка, Ігар Воран, Яўген Хаменка, Васіль Граноўскі, Ірына Колач і інш. Над Полацкам гучыць песня-гімн «Горад над Дзвіной» (муз. І. Капланава). Піша на беларускай і рускай мовах. Член Саюза пісьменнікаў Беларусі. Лаўрэат абласной літаратурнай прэміі імя У. Караткевіча за кнігі паэзіі «Апошняя квадра» і «Горсточка лета», дыпламант 2-й ступені «Залаты Купідон» Рэспубліканскага конкурсу «Лепшы твор 2008 г. у галіне песеннага жанру» (кампазітар І. Капланаў). За плённую творчую дзейнасць узнагароджана знакам «За заслугі перад Полацкам», адзначана шматлікімі граматамі, дыпламамі і падзякамі, у 2008 г. ёй прысвоена званне «Ганаровы грамадзянін горада Полацка».

Аўтар кніг: «Я ішла да сябе...», «Свечка жаліцца небу», «На ўзлёце малітвы», «На краю зimy», «Горсточка лета», «Апошняя квадра», «Эхо слухае голас» (пераклад з беларускай вершаў Навума Гальпяровіча), «Святаград», «Пад тваёй таполяй», «Месца пад сонцам», «Прыкосновение», «Плакал Ангел...», «Галасы», «Смеху варта», «Время памяти», «Слушайте душу...», «Рабінавы ўспамін», «Пісьмы ў Іншасвет», «Спавядайся, восень...», «Светотени», «Мир сновидений», «Разноцветные ситцы».

Жыве ў Полацку.

ЗМЕСТ

Прыцягненне духоўнасцю. *Ліліяна Аницх* 3

«Восень такая розная...»

Паміж восенню і зімою	9
«Бялеў медунічнік у кіпені лета...»	10
«Не маё – баязлівае слова...»	10
«Восень такая розная...»	11
«Свет хавае чарговую восень...»	11
«Бэзу ліст зялёны падае на снег...»	12
«Цемра стылая і дажджлівая...»	12
Струны памяці кратаю...	13
Элегія	14
«Прадчуваннем страты адзавецца...»	14
«Бог рассяеў спелыя зярняты...»	15
Русалле	15
«Там, дзе лета плыве над пракосамі...»	16
«Вецер лісце зрываў пад усхліпы залевы...»	16
«Я павінна скруціць голас пругкай спружынкай...»	17
Дзівосы	17
Поры года	18
«Гэты боль... Ён заўсёдны і ўсюдны...»	18
Багатая восень	19
Асенні сум	19
«Узмахне вясна крылом-ветразем...»	20
«Ні аб чым вясну прасіць не буду...»	20
Суддзі	21
А што вясна?..	21
Плата	22
Восеньскі абразок	22
Куды?	23
На празрыстай мяжы	23
Сумны восеньскі краявід	24
«Адпрасіў мяне ў восені...»	24
«Пры ўсім пры тым...»	25
Восень ранняя	26
Разам	26
«Спавядайся, восень, ты па кім сумуеш...»	27
«Засмяялася: голас звонкі...»	27

«Неўгамоннага горада грукат і гульбішча...»	28
Апошні вечар года	29
«Сусвет і Вечнасць... Я і чалавецтва...»	29
Харошыя думкі	30
Кола	30

«Спасціжэнне сябе ў Сусвеце...»

Тут, на Белай Русі...	31
«Ёсць дзве кропкі ў прасторы і часе...»	32
Зялёнае і чорнае	32
Сведка	33
«Сёння я – Твой адвечны даўжнік...»	33
Я тут жыву	34
«Я – расточак зялёна-кволы...»	34
Бацькаўшчына	35
«Беларуска, казалі, дрэнная...»	35
«І праспекты, і вулачкі вузкія...»	36
Будзем жыць!	36
Не магу не любіць Беларусі!	37
Пахі маёй Айчыны	38
Вось так было...	40
Ад дзядоў зямля	41
Берагіня	42
Прыезджайце, госцейкі!	43
Маім школьным мясцінам	44
Заклінаю!..	45
«Як усім, так і мне – сытна-голадна...»	46
Каму што...	46
«Мне красою тваёю дыхаць...»	46
Плача неба	47
І такая...	47
«Паглядзі на зямлю з вышыні свайго веку...»	48
«Сэнс быцця не даходзіць раптоўна...»	48
Твая на ўсё воля	49
«Гляньце на жытку ласкава...»	49
Дзве таполі	50
Хата дзяцінства	51
«Прыдбала восень смутак і чарноту...»	51
Рабінавы ўспамін	52
«Я адступала, я саступала...»	53
Жыць?...	53
Мой горад любви	54
«Сёння паліцы ачышчу ад бруду...»	54

Гораду маёй песні	55
І зноў – Полацку	55
Мая Дзвіна	56
Дзвінская веснаплынь	56
Дай мне час...	57
«Слухаю чуйна любою парою...»	57
«Кожны крок мой на гэтых вулках...»	57
Я цябе не пакіну	58
Святаград	59
Паводле народнага	59
Мы – свае!	60
«Полацк – краіна пачуццяў...»	60
«Харошы мой, ласкавы, светлы горад...»	61
Трыялет	61
«Нам надзеяў і стратаў...»	62
«Памяць збірае: учора-заўчора...»	62
«Не пакідаю вас...»	63
1. Полацку	63
2. Радасць-раніца	64
3. Прадслава	64
4. Лёс	65
5. Служка Божая	65
6. У Святую зямлю	66
7. Малітва Еўфрасінні	67
8. Маці-заступніца	67
9. Полацкія крыніцы	68
10. Святло Еўфрасінні	68
11. Ёсць зямля...	69
12. Я падыходжу да цэркаўкі белай...	69
13. Любові вам!	70
Верую я...	71
«Птахі панеслі на крылах трывожных...»	
Ніва	73
Сустрэча	74
00.00 (Чатыры нулі...)	74
Я на той бывала сенажаці...	75
Чэрвеньскі ўспамін	75
Касавея	76
«Белы рамонак з жоўтым сардэчкам...»	76
Вясковае лета	77
«Мелюць жорны і час, і прастору...»	77
Ля каплічкі	78

«Ах, палітыка...»	78
Соль вайны	79
«Не забываю...»	80
«Пішу з Афгана...»	81
Ля помніка	82
«Запаліла сябе неслухмяная памяць...»	82
Чорны снежань	83
Была вайна...	83
Непамяць	84
«Кроіць сумленне жыццё адмыслова...»	84
Малітва за маму	85
Мама мілая...	86
«Слава бальнічнай палаце...»	86
Маме ўслед	87
«Малітва ўзятае прасветленым словам...»	87
«Хачу туды, калі жывая мама...»	88
«Пэўная завершанасць работы...»	88
«Верасень хмурыцца дрогкаю дымкай...»	89
«Ці ёсць хто бязгрэшны між намі...»	89
Адтуль, здалёку...	90
Душа	90
Ваўкі	91
«Білася я ў ліхаманкавым пале...»	92
Без мамы...	92
«Мама прыходзіла ў сон...»	93
«Чую голас ласкавы, гаючы...»	93
Мая вясна	94
«Навыдумляла залішніх турботаў...»	95
«Сыходзяць сябры, адлятаюць у вырай...»	95
Журавы	96
І ніхто...	97
Жабрачка	97
У якім гэта леце?..	98
Галасы	99
Зіма	100
Цёплы снег	100
Балада пра памяць	101

«Слёзы пояць асмяглы Сусвет...»

Свечка жаліцца небу	103
Я шукала...	104
«Захлынаюся ў твані смуроднай і слізкай...»	105
«Ноч узарваў сабачы энк віскаты...»	105

Час вымушае	106
«Глыток віна. Бальзаму ці атруты...»	106
«Першы верш на пачатку прыішоўшага года...»	107
«Няхай не высахне выток...»	107
Пачатак 2016-га	108
«Глянь, гэты свет перасычаны болем...»	108
Даўгі	109
«Прадбачу, надыдзе імгненне...»	109
«Перад Сусветам з нас кожны – адзін...»	110
Калі паміраюць дрэвы...	110
Куды ім без мяне...	111
«Свет не чуе, як плача згарэлая зорка...»	111
Кароткая паэма пра старасць	112
«Мой Бог, адкуль такая лютасць болю...»	113
Мне ціха зіма сказала...	113
«А мяне ў Вашых снах не было і не будзе...»	114
«Я – апошняя кветка апошняга лета...»	114
Апошнія кветкі	115
«Мы шукалі танючку нітачку-кладку...»	116
«Цэпра выдзеўбла цела...»	116
«Нам дагараць балюча...»	117
«Парадзелья хмары вяшчуюць марозы...»	117
Дараванне	118
«Адзіны лісток...»	118
«Б’е дванаццаць...»	119
«Ці хочаш ведаць, што зіма шаптала...»	119
Просьба	120
Калі...	120
«Лёс даў мне абрыдла нямоглае цела...»	121
«Калі мы перачытваем час...»	121
«Камяк падушкі, коўдра збіта долу...»	122
«Ноч правяла па ўсіх грахах Сусвету...»	122
Скрыпач	123
«Прагне сэрца глыбокага, вострага болю...»	124
«Трапяткое полымя згасе...»	124
«На мулкім бальнічным ложку...»	125
«Кінуся ў ногі птушкаю...»	125
«Жыццё сузіраю здалёку і звонку...»	126
Добра!	126
«Калі сонца хаваецца ў хмары...»	127
«Напярэтым маўчаннем струннасць...»	127

Прыходзь...	128
«Ды няўжо гэты боль не адпусціць ніколі...»	128
«Хацела біць балюча, так балюча...»	129
Будуць...	129
Дзве душы	130
«Зліемся з небам, як пара прыспешыць...»	130
Жыві!..	131
«Крыштальны келіх з вышчарбленым краем...»	131
«Высокі ціск... Элегія сыходу...»	132
Абраз	132
Вялікдзень	133
Не паліце Анёлаў!	133
Ходзіць Бог...	134
«Адыходзіць цягнік ад начнога вакзала...»	134
«Раўнадушны хрыпаты голас...»	135
«Ашукай мяне позіркам ветлым...»	135
«Я сябе абрынаю ў бездань...»	136
«Вакол мяне пусцее і цішэе...»	136
«Хвароба глытае ўсё болей і болей...»	137
Сон у дождж	137
Сны	138
«І дзень сышоў, спаслаўшыся на стому...»	138
Абнаўленне	139
«Хто каму забароніць – думаць...»	139
«Сонца з неба праменні звесіла...»	140
Прадвесне	140
«Не ведаючы стану без пакуты...»	141
«Ён пякучы, мне дадзены боль...»	141
Палёт	142
«Уратуй, не змані пры чарговым расстанні...»	142

«Ты запомні мяне вясялаю...»

Радасць	143
Багацейка	144
«Каласіцца на схіле ліпеня...»	144
«Аддай! Аддай! Аддай гару трывогі...»	145
«Я ішла да сябе...»	145
«Не раблю адкрыцця выключнага...»	146
«Ты супакойся, кавурых стрыножаных...»	146
«Кажуць, сорамна пра каханне...»	147
«Вазьмі ў мяне трошачкі шчасця...»	147
Якія скаргі...	148

Світанак	148
Самотнаму	149
«Колькі пражыць нам дазволена лёсам...»	149
«Што ж мне страшна ўсяго...»	150
Ідуць дажджы...	150
Падзялілі...	151
«Мне даўно не было так цёпла...»	151
«Ну што ты скуголіш пра стому і цені...»	152
«Можна колькі заўгодна скуголіць, і енчыць...»	152
«Мяжуе с цемраю дасвецце...»	153
«Як што аддасі, тое потым займееш...»	153
Сны і прароцтвы	154
«Выспела песня надзеі...»	154
Радасць і боль	155
Паспець...	155
«Не варта тужыць, мой дружа...»	156
Слёзы вясны	156
З вераю	157
«Невядомая вам...»	157
Вы толькі пачуйце...	158
«Пазычаю радкоў ненапісаных...»	158
Зарапас	159
Веснавы настрой	159
Налі святаяннай гарбаты	160
«Апяваю хлеба скарынку...»	160

«Маёй светлай, ласкавай малітвай...»

Калыханка роднаму слову	161
Мая малітва	162
«Я сама вінавата...»	162
Пачатак	163
Пераклады	163
Пад небам	164
«Я – сышоўшае лета...»	164
Паэтам	165
«Цуд кахання...»	165
Пра каго...	166
«За цёмнымі шкельцамі вочы схаваю...»	166
Знічка	167
«Будзь сабою, адкінь гэты смутак...»	167
«Паэт прабачае няўвагу і пыху...»	168
«Ствараю малітку з бяды і падзякі...»	168

Хто будзе чытаць...	169
«Голас крынічкі...»	169
Вершы твае...	170
Крынічка	171
Ноч і дзень	171
Дыханне вясны	172
«Мне так хочацца вам чытаць...»	172
«Што самоцішыся, дружа...»	173
Так заўсёды было	173
Творчасць	174
1. «Мне дадзена слова...»	174
2. «Баліць, а салодка...»	174
3. «Дзе б ні была я...»	174
«Толькі вершы даліся мне радасна-лёгка...»	175
«Не першы раз знаходжу ў слове сілу...»	175
Паэт і ноч	176
«Слова скокнула верабейкам...»	176
Я і слова	177
«Спазналі мы, як дагарае восень...»	177
Што сказаць?..	178
Заўтра...	178
Студзеньскі надвячоркавы эцюд	179
«Дзень вейкі размежыў і коціцца ўпарта...»	180
Павеў дажджу	180
Паэт і камень	181
Аддаўшы вершы...	182
«Я прасіла ў Бога не багацця...»	182
Паслянавагодні верш	183
Ноч	183
Не клянi!	184
«Мой сённяшні вечар, сатканы з міжчасся...»	185
«Песня гучала... А хто яе чуў...»	185
Роднае слова	186
«Мы адзін раз жывем...»	186
«Выпадковыя словы, прачнуўшыся ноччу...»	187
«Як жа мне добра на гэтай зямлі...»	187
Тады і цяпер	188
Дачакаюся	188
Падзяка	189
Словы, словы...	189
<i>Пра аўтара</i>	190